

CHARLIE AMB ELS CINC SENTITS

**Charlie
i la fàbrica
de xocolata
Roald Dahl**

1. Contextualització de l'experiència

Centre: Institut Andreu Nin

Adreça: Av. Salvador Palau Rabassó, 18, el Vendrell

Correu: e3004803@xtec.cat

Responsable activitat: Susanna Cirbian

Data de l'experiència: novembre 2019

ST: Tarragona

Juny 2020

1.1. Context del centre

L'Institut Andreu Nin és un centre públic del Vendrell. S'hi poden cursar estudis d'ESO, Batxillerat -en les modalitats de Ciències i Tecnologia, i d'Humanitats i Ciències socials-, Cicles Formatius (de grau mitjà i superior) i el Programa de Formació i Inserció (PFI/PTT). Actualment té una matrícula al voltant dels 1.400 alumnes.

El centre té com a objectius treballar la diversificació metodològica i facilitar a l'alumnat el desenvolupament de les competències necessàries per a la comunicació oral, la comprensió lectora i l'expressió escrita. Per això és important l'aplicació de les estratègies dels programes de lectura (ILEC) i d'escriptura (araESCRIC), en què l'escriptura creativa hi té una presència destacada, i la planificació d'activitats orals, de lectura i d'escriptura des de totes les àrees.

1.2. Descripció general de l'activitat

A partir de la lectura guiada de *Charlie i la fàbrica de xocolata* a 1r d'ESO, els alumnes fan dues activitats d'**escriptura creativa**. D'una banda, s'inicien en la descripció mitjançant l'experimentació de la xocolata amb els cinc sentits. De l'altra, aprofundeixen en la descripció dels invents que el protagonista de la història, Willy Wonka, idea a la fàbrica: primer, s'analitzen els elements lingüístics i literaris dels invents i, després, es crea un altre invent relacionat amb els aliments mitjançant la imitació.

1.3. Nivell educatiu

1r d'ESO

1.4. Agrupament de l'alumnat

Si bé s'han compartit estratègies d'anàlisi de les descripcions i els textos finals en el marc del grup classe, totes dues activitats d'escriptura creativa s'han dut a terme individualment en cinc grups de 1r d'ESO.

1.5. Àrea o matèria

Llengua catalana i literatura

1.6. Temporització

L'activitat ha ocupat quatre sessions d'una hora cadascuna:

- **Iniciació a la descripció (sessió 1)**. Elaboració de l'esborrany i textualització de la descripció a partir de l'experimentació de la xocolata amb l'observació dels cinc sentits.
- **Escriptura d'un invent (sessions 2, 3 i 4)**. Anàlisi dels invents que apareixen al llibre de lectura *Charlie i la fàbrica de xocolata* i planificació del text, que consisteix en la creació d'un invent relacionat amb l'alimentació a partir dels

models. Textualització i revisió del text elaborat. Lectura en veu alta dels textos propis i autoavaluació.

2. Planificació de l'experiència

2.1. Objectius

- Iniciar-se en el text descriptiu a partir de l'experimentació dels sentits i la relació amb les vivències personals.
- Reconèixer i valorar les característiques del gènere descriptiu i els recursos literaris que el caracteritzen.
- Interpretar i valorar els recursos lingüístics i estilístics per produir textos literaris mitjançant la imitació.
- Estimular la creativitat.

2.2. Competències bàsiques

Àmbit lingüístic: Llengua catalana i literatura

Dimensió literària

Competència 10. Llegir obres i conèixer els autors i les autores i els períodes més significatius de la literatura catalana, la castellana i la universal.

Competència 11. Expressar, oralment o per escrit, opinions raonades sobre obres literàries, tot identificant gèneres, i interpretant i valorant els recursos literaris dels textos.

2.3. Continguts

Continguts clau

Competència 10

- Lectura i comprensió de textos: estructura, aspectes formals, recursos estilístics i retòrics. (CC11)
- Temes i subgèneres literaris. Tòpics. (CC12)
- Lèxic i semàntica: (CC21)
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Camps lexicosemàntics.
  - Mecanismes de formació de paraules.
  - Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.

Competència 11

- Estratègies per a la producció de textos escrits. (CC4)

- Lectura i comprensió de textos: estructura, aspectes formals, recursos estilístics i retòrics. (CC11)
- Morfologia i sintaxi. (CC22)
Elements d'estil.

2.4. Criteris d'avaluació

Elaborar un esborrany que inclogui les característiques de cada sentit i seleccionar les idees rellevants per escriure un text final que descrigui la xocolata amb els cinc sentits. Aquest text ha d'incloure:

- Tots els cinc sentits
- Una anècdota o record al qual l'ha transportat

Escriure un text creatiu (descripció d'un invent) que tingui en compte:

- Les característiques de descripció per imitació de l'obra de Roald Dahl
- La planificació, adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació

De manera optativa, els alumnes poden fer un dibuix de l'invent per assegurar-ne la comprensió.

3. Desenvolupament de l'experiència

Sessió 1: Iniciació a la descripció

Es tracta de generar idees i planificar el text a partir de la lectura de les primeres pàgines del llibre *Charlie i la fàbrica de xocolata*. Concretament, els alumnes s'hauran de fixar en les sensacions que detallen els personatges a l'hora de menjar la xocolata, perquè són molt importants per crear una bona descripció. [Al llibre...](#)

- Aleshores en feia un mos minúscul, just per deixar que el deliciós gust dolç se li escampés per la boca. [pàg. 12]
- L'aire estava perfumat de l'olor densa i deliciosa de la xocolata desfeta. [pàg. 13]
- Molt a poc a poc, els dits d'en Charlie van començar a esquinçar una punta del paper. Llavors, de sobte, com si ja no pogués resistir més la incertesa, en Charlie va arrencar el paper just pel mig... i a la falda li va caure una xocolatina d'un marró clar. [pàg. 37]
- En Charlie la va engrapar i va esquinçar amb rapidesa el paper i hi va fer una mossegada molt grossa. Després una altra... i una altra... i, oh, la joia de poder posar-se a la boca trossos d'una cosa dolça i sòlida! [pàg. 53]

La professora passa per les taules i pregunta a cada alumne/a quina de les xocolates li agradaria tastar i en reparteix un parell de preses de cada tipus. Cada alumne/a decideix

si descriu l'experiència amb una de sola o amb totes.

Es projecta la primera diapositiva (vegeu l'apartat de materials), es comparteixen les instruccions i els criteris d'avaluació, i es resolen els dubtes. Les diapositives avancen quan els alumnes han enllestit per escrit les seves sensacions sobre cada un dels sentits, dels quals s'especifica a què poden fer referència i que van *in crescendo* per culminar en el tast final: la vista, el tacte, l'olfacte i el gust mentre paren atenció al soroll que fa la xocolata en trencar-se o desfer-se a la boca.

El text resultant és un esborrany que serveix de partida per elaborar una descripció de la xocolata que ha d'incloure tots els sentits i alguna anècdota o record en tastar-la o olorar-la, per exemple.

Sessió 2: Escriptura d'un invent

Aquesta activitat es pot fer durant la lectura o després. Es tracta de recapitular i analitzar els invents que apareixen al llibre de lectura: *quin invents hem trobat?*

Pàgina	Invent (Sala d'invents)
102	Llamí: per a nens amb poc diners
104	Cabell de cafè amb llet: mitja hora i creix el cabell, el bigoti i la barba
109	Xiclet: sopa de tomàquet, rostit de bou, pastís de nabiu
120	Coixins de malví comestibles
120	Paper per llepar
121	Gelats calents per a dies freds
121	Vaques amb llet de xocolata
121	Refrescs gasosos alçadors
122	Confits quadrats que giren en rodó
125	whisky
137-138	<i>Tot el fragment</i>
145	La TV de xocolata: envia la xocolata per TV

A partir d'una selecció d'invents, que es projecten a la pantalla digital, es fa notar els diversos recursos estilístics i retòrics, i es marquen en colors (vegeu pauta-model a l'annex 7).

Cal que els alumnes es fixin que tot el relat és divertit i ple d'imaginació. Roald Dahl crea expectació, emoció, amb moments inquietants i perillosos. Concretament, construeix uns invents, màquines i objectes impossibles que, mitjançant breus descripcions, permet imaginar-se'ls. Fa servir un vocabulari ric (caldrà buscar algunes paraules al diccionari), però proper als alumnes, amb alguna grolleria, exageració i la invenció de paraules.

Finalment, es comenta quins invents els han cridat més l'atenció i se n'exposa el motiu. Aquesta anàlisi els servirà per planificar el text, ja que per imitació han de crear un invent

relacionat amb l'alimentació.

Sessió 3: Es recupera l'objectiu de l'activitat i els alumnes se centren a textualitzar la planificació del text de la sessió anterior. Finalment, en fan una revisió i comproven que conté totes les característiques demanades:

- El nom de l'invent
- Descriviu com és i com funciona
- Expliqueu per a què serveix. Potser ens pot millorar la vida!

Sessió 4: És el moment de compartir mitjançant una lectura en veu alta alguns dels textos elaborats. Es projecten a la pissarra digital perquè serveixin de model per a la resta de companys. Entre tots, intenten trobar-hi els recursos estilístics i retòrics. Per acabar, els alumnes s'autoavaluen l'escrit final mitjançant una rúbrica que recull els criteris d'avaluació.

4. Valoració de l'experiència

Aquesta activitat té un plantejament lúdic, de descoberta de sensacions i emocions, que els alumnes comparteixen en un espai, l'aula, on no és gaire habitual. El fet d'experimentar i de menjar xocolata crea molta expectació, ja que és un element de sorpresa que segur que recordaran.

Per tot això, la valoració ha estat molt positiva. Després, els alumnes han demanat poder repetir l'experiència amb algun altre aliment.

Pel que fa a la creació de l'invent, els hauria agradat més que no s'hagués limitat a l'àmbit alimentari, sinó que haurien pogut crear un invent que millorés la vida de les persones en general.

5. Materials

- Llibre *Charlie i la fàbrica de xocolata*, de Roald Dahl
  - Guants
  - Una safata
  - Preses de xocolata amb llet, negra i blanca¹
-
- Presentació amb els cinc sentits

¹ Com que al Vendrell hi ha L'Art de la xocolata (<https://lartdelaxocolata.com/>), van regalar a l'institut tres quilos en total de preses de xocolata (un quilo de cada tipus) per poder dur a terme l'activitat. Amb aquesta quantitat es va poder fer l'activitat en cinc grups de 1r d'ESO, tenint en compte que els alumnes que van voler van poder repetir.

AMB ELS CINC SENTITS

LA VISTA

- El color
- La forma

Carmen, Edelvives

EL TACTE

- La textura
- La temperatura

La llegenda del rei Artur i els seus cavallers, Combel

L'OLFACTE

- L'olor

Cyrano, Baula

EL GUST

- Els sabors
- La temperatura

Blancaneu, Baula

L'OÏDA

- Els sons
- Els sorolls

Orelles de papallona, Kalandraka

- Pauta-model: La descripció

PAPER D'EMPAPERAR LLEPABLE PER A LES GUARDERIES

És un paper per llepar. Té estampats dibuixos de fruites: plàtans, pomes, taronges, raïm, pinya americana, maduixes i **bambuixes...**

El paper d'empaperar té estampats dibuixos de totes aquestes fruites, i quan llepes el dibuix d'un plàtan, té el gust d'un plàtan. Quan llepes una maduixa, té el gust de maduixa. Quan llepes una **bambuixa**, té exactament gust de **bambuixa...**

REFRESCS GASOSOS ALÇADORS

T'omplen de bombolles, **i** les bombolles són plenes d'una mena especial de gas, **i** el gas és tan fantàsticament **alçador** que t'alça de terra justament **com un globus**, **i** t'aixeca fins que et dones un cop de cap contra el sostre, **i** allí et quedes. [Per tornar a baixar,] fas un rot, **llarg i groller**, **i** el gas puja **i** tu baixes! **Però** no en beguis a l'aire lliure! No sé pas fins a quina altura t'aixecaria si ho fessis.

CONFITS QUADRATS QUE GIREN EN RODÓ

A sobre la taula hi havia **fileres i fileres** de **petits** confits **blancs** de forma **quadrada**. Els confits s'assemblaven molt a terrossos quadrats de sucre -llevat que cadascun tenia una cara de color **rosa** molt **divertida** pintada en un cantó. A un extrem de la taula, molts umpa-lumpes pintaven atrafegadament moltes cares en més confits. [...] Es va treure una clau de la butxaca, la va fer girar al pany... Al so de la porta que s'obria, **totes les fileres i fileres** de **petits** confits **quadrats** van girar en rodó ràpidament per veure qui entrava. Les **diminutes** cares de fet es van girar cap a la porta i van fitar el senyor Wonka.

Recursos:

- **Paraules inventades**
- **Comparacions**
- **Adjectius**
- **Exageracions**
- **Connectors**

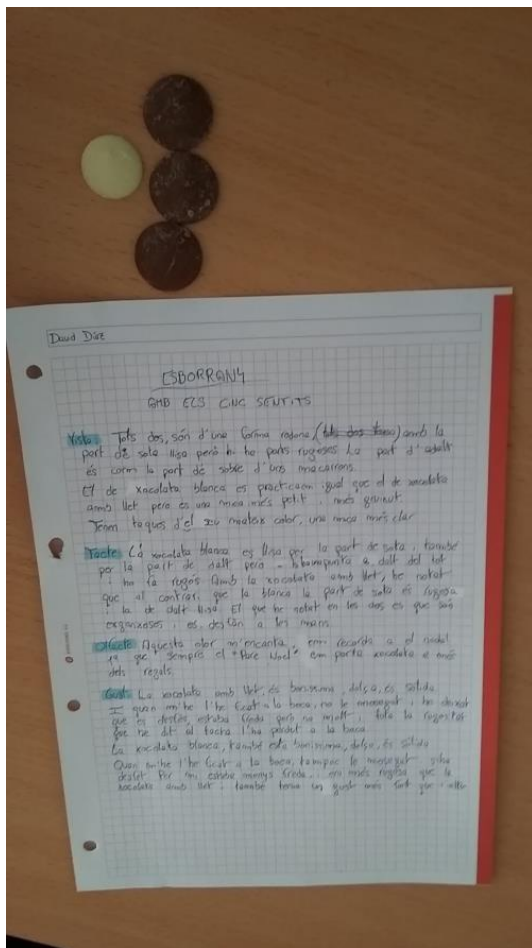
- Rúbrica d'autoavaluació

	AE	AN	AS	NA
1. LA IDEA <i>Planificar el text</i>	Pensa la idea i planifica l'organització del text. Tria la idea principal i les secundàries i les jerarquitzza. La creativitat hi és present.			Comença el text sense planificació i dona per acabada la feina sense revisar-la. Hi falta creativitat.
2. ADEQUACIÓ <i>Escriure el text en les formes adequades tenint en compte el registre lingüístic</i>	El text aconsegueix l'objectiu comunicatiu i té tota la informació que es demana. El registre lingüístic i el tipus del text (descriptiu) són molt adequats.	El text aconsegueix l'objectiu comunicatiu, però hi ha part de la informació demanada. El registre lingüístic i el text (descriptiu) són adequats.	El text no aconsegueix del tot l'objectiu comunicatiu, hi manca informació. El registre i el tipus de text no són del tot adequats. Tot i la confusió, el lector pot entendre l'objectiu comunicatiu, el registre i el tipus de text (descriptiu).	El text no aconsegueix l'objectiu comunicatiu o bé el registre i el tipus de text (descriptiu) no són adequats. El text no té tota la informació que es demana.
3. COHERÈNCIA <i>Escriure el text amb una estructura adequada</i>	El text està encapçalat per un títol original i està molt ben organitzat. L'explicació de les idees és clara. No repeteix o no inclou informació irrellevant. El text està ben distribuït en paràgrafs equilibrats.	Posa títol i el text està ben organitzat. L'explicació de les idees és prou clara. La informació és rellevant però hi ha alguna repetició. La distribució del text en paràgrafs és correcta.	No hi ha títol i el text està mal organitzat. Es percep alguna confusió. L'explicació és una mica confusa tot i que se'n pot seguir el desenvolupament. Hi ha alguna informació innecessària i inclou informació irrellevant.	No hi ha títol i el text presenta greus errades d'organització. Les idees costen de seguir. Hi ha presència de repeticions i inclou informació irrellevant que fa perdre el fil de l'escrit.
4. COHESIÓ <i>Puntuar i fer servir connectors</i>	El text es llegeix sense dificultat. La puntuació és correcta. Fa servir connectors adequats.	El text es llegeix sense dificultat, però hi ha alguna repetició de paraula. Hi ha algun error de puntuació. Fa servir els connectors adequats.	El text es llegeix amb dificultat. Hi ha molts errors de puntuació. Hi ha algun connector inadequat.	El text es llegeix amb molta dificultat. Hi ha molts errors de puntuació. Els connectors són inadequats o no n'hi ha.
5. LÈXIC <i>Usar adequadament el vocabulari i ser precís en les paraules</i>	Utilitza un lèxic ric, precís i variat. Inventava alguna paraula. Hi ha alguna comparació. No hi ha interferències d'altres llengües.	El vocabulari és precís i adequat. Hi ha alguna comparació. Hi ha alguna interferència d'altres llengües.	El lèxic és correcte però poc precís i variat. Hi ha força interferències d'altres llengües.	El vocabulari és molt pobre i imprecís. Hi ha moltes interferències d'altres llengües.
6. CORRECCIÓ <i>Escriure les paraules correctament seguint les normes ortogràfiques i gramaticals.</i>	No hi ha cap errada d'ortografia o morfosintaxi o només n'hi ha una.	Hi ha de 2 a 5 errades d'ortografia o morfosintaxi.	Hi ha de 6 a 10 errades d'ortografia o morfosintaxi.	Hi ha més de 10 errades d'ortografia o morfosintaxi.

6. Galeria fotogràfica

Charlie amb els cinc sentits: esborranys

Charlie amb els cinc sentits: descripcions de la xocolata

He triat la xocolata negra. Em recorda quan la meva àvia treballava a la pastisseria Principal de Calafell poble. Una retrospectió de quan era petit em ve al cap. Sembla opaca i té una pinta... que sols amb l'observació se'm fa la boca aigua.

És freda i quan l'estàs tocant es desfà com la xocolata calenta. La temperatura és càlida i té forma de pet de monja. De totes les que tinc és la més gran. L'olor sembla la d'unes delicioses trufes negres. L'amargor i la dolçor la sento sense menjar-me-la, com jo m'imaginava... Dolç i amarg, la millor combinació.

I el soroll que fa, també, quan la trenques i en fas un bocí... *crac*. Simplement perfecta.

Aquella xocolatina tan rodona i tan negra que alegrava la vista amb només mirar-la! Era espectacular, només amb olorar-la, la seva immensa aroma t'envaïa com si en aquell moment no hi hagués res més. Se sentia la gent com mossegava amb cara de plaer i com la xocolata es trencava en trossos, fent el característic soroll que amb només escoltar-lo la boca se't fa aigua. La xocolatina estava freda perquè encara faltava algú que l'havia d'agafar amb els dits, recorrent la seva superfície llisa i desigual. Tenia per sobre una capa que semblava que estigués feta de pols de xocolata, aquella que només en tocar-la se n'anava, com els records a la nostra memòria. El seu gust tan espectacular era un plaer per al nostre paladar i les papil·les gustatives. Aquell gust és i serà difícil d'oblidar.

La descripció d'un invent: evidències dels alumnes amb els recursos marcats

El meu invent comestible

El meu invent es diu **Verdolç** i el nom ja ho diu: «ver» que ve de *verdura* i *dolç*. L'invent consisteix en el fet que si tu menges algun dolç, sigui el que sigui, és **com si mengessis una verdura**, amb les seves propietats **beneficioses**, **però** amb un gust **dolç**. Seria un producte que podrien consumir els vegans.

Hi hauria **verdolços** preparats per als dies de festa, per exemple, els aniversaris. El pastís podria ser un *Verdolç* i tothom menjaria un pastís **saludable**. Els **verdolços** també podrien ser llaminadures plenes de vitamines i sense gluten. La botiga on podries trobar els *verdolços* seria la **verdolceria** i també podries veure'n la fabricació.

Crec que els *verdolços* serien un aliment molt beneficiós per a la salut i que tindria un gust **magnífic** perquè tothom el mengés.

El llibre màgic de receptes

Per començar, parlaré sobre el meu **nou** invent, que tracta d'un llibre de receptes **màgiques**. **A continuació**, explicaré com funciona.

No t'ha passat mai que ets a casa i tens molta gana, no tens menjar a la nevera i no saps què fer? Aquest llibre és el millor per a aquests casos.

Hi ha un índex a la primera pàgina **i llavors** tu dius la recepta que vols, **després** et portarà a la pàgina **següent** que hagi demanat **i** et sortirà la recepta **i** una foto del menjar **escollit**. L'únic que has de fer és estirar el braç i agafar el menjar de la foto i trauràs el menjar **sencer, calent** i **boníssim**. **Per últim**, el millor de tot és que les receptes no s'acaben mai i pots repetir **tantes vegades com vulguis**.

Finalment, faig aquest invent per acabar amb la pobresa perquè es donaran 3.000 llibres a ONG i a gent **pobra, i també** es vendran en llibreries.

- Paraules inventades
- Comparacions
- Adjectius
- Exageracions
- Connectors